

Mazzanoet

oorlogs joods Amsterdam

Het Koor
der Grootte Synagoge
te Amsterdam
o.l.v. S.H. Englander

Solisten

M. Gobets

J. Rabbie

Oppervoorzanger

I.E. Maroko

10

Deze zin staat vermeld op de herinneringssteen, die op de begraafplaats Muiderberg is geplaatst, ter nagedachtenis aan de door de nazi's vermoorde dirigent en zijn koor.

Op 3 mei 1997 is het tien jaar geleden dat Koningin Beatrix de nieuwe behuizing van het Joods Historisch Museum in het synagogencomplex aan het J.D. Meijerplein opende.

Dat vieren wij dit jaar.

In de afgelopen tien jaar is niet alleen de museumcollectie gegroeid maar ook de verzameling van de mediatheek, waar naast literatuur ook foto's, documenten en audiovisueel materiaal verzameld wordt.

Anton Kras, de beheerder van laatstgenoemde collectie nam het initiatief tot het produceren van een CD van de in onze verzameling aanwezige vooroorlogse synagogale muziek, zoals die geklonken heeft in de synagogen waarin nu het museum is gevestigd.

Mede dankzij de inzet en hulp van verzamelaar Willy Lindwer, die bereid was een aantal bijzondere opnamen uit zijn collectie ter beschikking te stellen, leidde dat tot deze volwaardige CD.

Oppervoorzanger Hans Bloemendal heeft niet alleen de inhoudelijke toelichting op de gezangen verzorgd, maar was ook bereid zijn

herinneringen aan Maroko en Englander, die hij nog persoonlijk gekend heeft, op schrift te stellen. Hen beiden danken wij.

U had deze CD niet in handen gehad als de schenkers niet hun oude grammofoonplaten aan onze zorgen hadden toevertrouwd. Aan iedereen die ons in de loop der jaren geholpen heeft het joodse erfgoed in Nederland te verzamelen, te beschrijven en te beheren, opdat wij het aan de komende generaties beschikbaar kunnen stellen, aan hen allen is deze CD in dankbaarheid opgedragen.

Judith C.E. Belinfante
directeur

De Grote Synagoge had natuurlijk al langer de beschikking over een koor ter opluistering van de diensten, maar als we spreken over "Het Koor der Grootte Synagoge", dan wordt het koor bedoeld zoals dat onder leiding stond van dirigent S.H. Englander in de periode 1916-1942. Het koor, een dubbel mannenkwartet, veranderde in die periode nauwelijks van samenstelling. Dit heeft er ongetwijfeld toe bijgedragen dat Englander, van wie bekend is dat hij zeer precies repeteerde en veel van zijn zangers eiste, zijn koor kon smeden tot een vocaal ensemble van uitzonderlijke homogeniteit en kwaliteit.

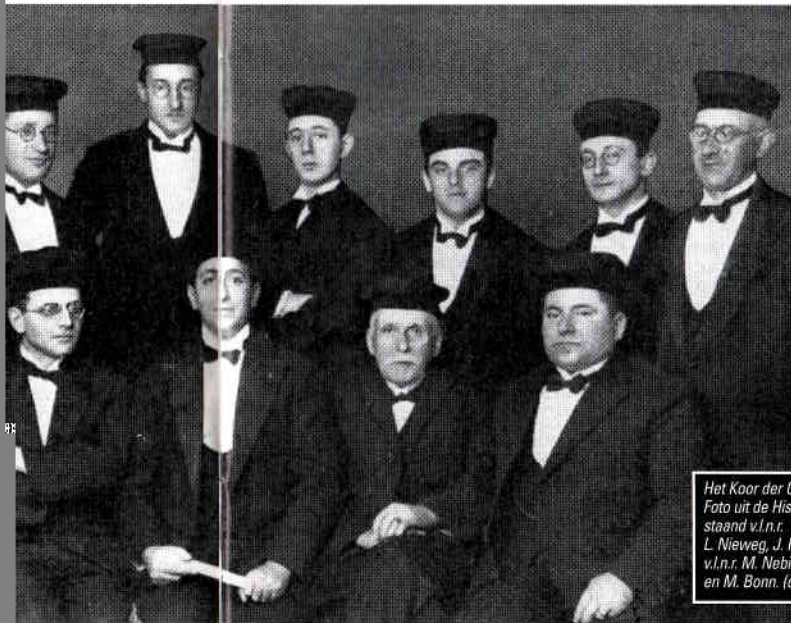
"Englanders Koor" genoot daarom niet alleen in Amsterdam en Nederland faam, maar ook in het buitenland.

In 1928 deed het koor in Londen mee aan een internationale wedstrijd, die was uitgeschreven door het weekblad "The Jewish Chronicle". Het Koor der Grootte Synagoge verwierf de eerste prijs,

een zilveren bokaal. Dr. Whitaker, voorzitter van de jury, schreef later op 19 juli 1929 in een brief aan Englander: "I have forgotten what I said exactly about your wonderful

choir, but repeat it in general terms. This is truly a remarkable choir: for one thing, the volume of tone is astonishing considering the small number of voices. Their precision and discipline are most extraordinary. But above all, their interpretations are among the finest I have ever heard. They get to the very heart of everything they sing, they sweep one away by their enormous emotional power, they convince us by their sheer intensity. They are most certainly one of the finest choirs in the world, and it has been a joy to hear them."

Deze mening werd ongetwijfeld gedeeld door de, nabij Londen gevestigde, platen-

*Het Koor der Grootte Synagoge te Amsterdam.
Foto uit de His Master's Voice catalogus van 1929,
staand v.l.n.r. N. Gobets Sr., M. Gobets, J. Aletrino,
L. Nieweg, J. Rabbie, B. de Wit en L. Polak. Zittend
v.l.n.r. M. Nebig, D. Peepers, S.H. Englander, D. Duque
en M. Bonn. (collectie Nederlands Jazz Archief)*

maatschappij His Master's Voice. Mogelijk is het bovengenoemd concert geweest dat hen deed besluiten opnamen van Het Koor der Grootte Synagoge te gaan maken.

Op 16 oktober 1929 was het zover. In een mobiele stúdio van His Master's Voice werden in Den Haag acht synagogale- en jiddisje liederen opgenomen, die op deze CD te beluisteren zijn.

De ambities van dirigent en koor reikten verder dan alleen het opluisteren van synagogediensten. Onder de naam "Het Amsterdamsche Joodsche Koor" treedt het koor ook buiten de synagoge op, ondermeer in het Concertgebouw te Amsterdam. Het repertoire wordt dan uitgebreid met wat het koor zelf noemt: het "Oost-Europeesch-joodsche Volkslied" en het "moderne Palestijnsch-Joodsche lied" (met dit laatste bedoelde men het moderne Hebreeuwse lied). In 1936 geeft Het Amsterdamsche Joodsche Koor bij Joachimsthal een brochure ter promotie van zichzelf uit. In dit boekje richt men zich, blijkens het voorwoord, tot "concertbureaux en leiders van artistieke organisaties". Dat dergelijke artistieke aspiraties konden worden waargemaakt lag

niet in de laatste plaats aan twee uitzonderlijke solisten waar Englander over kon beschikken: Michel Gobets (tenor) en Jo Rabbie (tenorale bariton). Deze zangers waren er, zeker bij plaat- en radio-opnamen en concerten, altijd bij. Dat het koor zo klein was (inclusief solisten en dirigent 11 man) had grote voordelen voor de homogeni-

De opnamen in de
replein. De opnamen
zending van de NBC
36.
delcanho,
neel verscholen),
L. Nieweg, J. Rabbie,
al Muller)

teit, maar gaf soms ook problemen. In een interview met hem in het weekblad "De Vrijdagavond" in 1926 verzucht Englander: "Ook zou ik gaarne 't koor in de Grootte Synagoge wat grooter zien. Niet, dat 't in z'n tegenwoordige samenstelling niet massaal genoeg is, maar, als er een van de mannen ongesteld is, kan ik eigenlijk de boel wel inpakken. Ik zou wenschen, dat 't Rabbinaat ook in z'n eischen, die 't stelt aan aan te nemen koristen, wat minder zwaar op de hand was. Men moet ten slotte ook eenigermate rekening houden met de feiten. Enne... ja, dat is voor 'n gemeente als Amsterdam toch ook te gek, dat bij een huwelijksinzegening 3e klasse slechts een kwartet van... 3 personen de plechtigheid eh... opluistert!"

De opnamen van de huwelijksgezangen die op deze CD zijn te beluisteren zijn gelukkig gemaakt tijdens huwelijksinzegeningen 1e klasse, zodat ook deze gezangen van het koor bewaard zijn gebleven. Uit het bovenstaande citaat van Englander spreekt een lichte wrijving tussen dat wat artistiek wenselijk is en de eisen die door het Rabbinaat gesteld worden. Englander zal hier nog wel aan heb-

ben teruggedacht toen zo'n tien jaar later solist Michel Gobets niet meer in de synagoge mocht meezingen. Over het waarom van deze inperking zijn twee lezingen die elkaar overigens niet uitsluiten. De ene luidt, dat hij, beroepszanger als hij inmiddels geworden was, ook wel eens op sjabbat zong. De andere geeft als reden zijn huwelijk met een niet joodse vrouw.

Het Koor der Grootte Synagoge en Het Amsterdamsche Joodsche Koor bestond uit de volgende zangers:
Sam Englander (dirigent/bariton)
Jaap Aletrino (bariton)
Marcus Bonn (2e tenor)
Joop Delcanho (tenor)
David Duque (tenor)
Michel Gobets (lyrische tenor)
Nathan Gobets Sr. (heldentenor)
Barend Muller (bas)
Meijer Nebig (2e tenor)
Lou Nieweg (bariton)
David Peeper (2e tenor)
Louis Polak (bas)
Jo Rabbie (bariton)
Sal Stodel (2e tenor)
Bernard de Wit (bas)
Louis de Wit (bas)

Voor zover bekend overleefde, behalve Lou Nieweg, geen van de koorleden de oorlog.

JOSEPH (JO) RABBIE JR.

(Amsterdam 1899 - Sobibor 1943)

De tenorale bariton Jo Rabbie was jarenlang solist in het Koor der Groote Synagoge en in het Amsterdamsche Joodsche Koor. Voor het label Odeon nam hij in 1924 een aantal soloplaten op, waarbij hij op de plaat als "kerkzanger" vermeld staat.

In een recensie van een concert, dat Het Amsterdamsche Joodsche Koor op 29 november 1936 in het Concertgebouw te Amsterdam gaf, schrijft Max Tak in de Telegraaf: "(...) Jo Rabbie is de vocale verrassing van den avond. Men heeft dezen begaafden kunstenaar misschien nimmer in zulk een voortreffelijken vorm gehoord, de korte soli, welke hij voor te dragen krijgt, zingt hij prachtig. Deze stem heeft de frisheid, de zuiverheid, bovenal: de soepele muzikaliteit, die in sterke mate de aandacht trekken."

MICHEL GOBETS

(Amsterdam 1901 - Sobibor 1943)

Tenor Michel Gobets zong jarenlang de tenor-soli in Het Koor der Groote Synagoge en in Het Amsterdamsche Joodsche Koor. Hij volgde een klassieke zangopleiding en zong als beroepszanger ook mee in opera's en oratoria. Max Tak schrijft in een recensie in 1936 over hem: "Gobets zingt zijn solo gemakkelijk en met een opmerkelijk warm timbre in het vrij groote geluid."

Anton Kras

SAMUEL HENRI (SAM) ENGLANDER

(Amsterdam 1896 - Sobibor 1943)

Samuel
Henri
(Sam)
Englander,
1939
(collectie
Joods
Historisch
Museum)

Sam Englander behoorde volgens de bekende Amsterdamse koordirigent Fred J. Roeske tot zijn meest begaafde leerlingen. Englander begon zijn loopbaan als leider van Het Koor der Groote Synagoge in het jaar 1916. Behalve het "sjoelkoo" dirigeerde hij nog andere koren, ook niet-joodse, zoals "Kunst en Strijd", maar zijn grootste triomfen vierde hij met Het Koor der Groote Synagoge of "Het Amsterdamsche Joodsche Koor", zoals het in een iets grotere bezetting werd genoemd.

Behalve in de vaste sjoeldiensten op Sjabbat en feestdagen gaf Englander met zijn ensemble ook zeer veel uitvoeringen bij andere synagogale plechtigheden, inwijdingen van nieuwe synagogen, installaties van functionarissen van de Joodse Gemeente, het in gebruik nemen van nieuwe Torarollen en herdenkingsplechtigheden, zowel in de hoofdstad als daarbuiten. Ook begeleidde zijn koor wereldberoemde voorzangers zoals Alter en Sirota. Een hoogtepunt voor koor en dirigent was de

plechtige ontvangst van de koninklijke familie in de Grote Synagoge in 1924. Koningin Wilhelmina preees de prestaties uitbundig. Ze zei letterlijk: "Nog niet vaak heb ik zoiets schitterends gehoord". Later herhaalde zij haar waardering nog eens bij een ontvangst op het paleis.

Een groot aantal composities werd door Englander zelf bewerkt. Zo was zijn arrangement van "As Mosjiach wet kummen (als de Messias gekomen zal zijn)" een dikwijls herhaald succesnummer. Antoon Krelage heeft dit nummer voor mij aan de hand van een opname van het koor van Englander gereconstrueerd en ik heb het voor de plaat en CD met het mannenkoor van de Nederlandse omroep onder leiding van Krelage kunnen zingen. Dankzij de voorliggende CD kunnen we nu ook de oorspronkelijke versie beluisteren, uitgevoerd door het toenmalige Koor der Groote Synagoge onder leiding van Sam Englander en met zijn prachtige solist, de heldentenor Michel Gobets.

Als jongen van vijftien was ik zo gecharmeerd van de verrichtingen van Englander met het koor, dat ik

de stoute schoenen aantrok en bij hem om zanglessen aanklopte. Hij ontving me vriendelijk in zijn bescheiden woning aan een van de Amsterdamse grachten, luisterde geduldig naar mijn voorzingen, maar beval mij mijn latere leraar, de bekende zanger Herman Scheij aan met de woorden: "Van hem kun je meer leren". Daarna tilde hij het deksel van een soort wasmand op en liet me de zilveren bokaal zien, een trofee die het koor in 1928 op een concours van joodse koren in Londen had veroverd door met 94 van de te behalen 100 punten te winnen. Het koor kon zich nu het beste sjoelkoor van Europa noemen, maar had door de destijds slechte economische toestand vaak met financiële moeilijkheden te kampen. Uit de eerste hand weet ik toevallig het tarief dat het gehele koor inclusief dirigent bedong voor zijn medewerking aan een "Choppe" op zaal. Het was de huwelijksinzegening van het bruidspaar van Staveren, schoonzuster en zwager van ondergetekende. Zo'n extraatje bracht het gehele ensemble 40 gulden op. Englander had meer in zijn mars dan een doorsnee koorleider. Onder andere met de uitvoering van Blochs "Awodat Hakodesj (Heilige

Dienst)" in het Amsterdamse Grand Hotel Krasnapolsky bewees Englander zijn kwaliteit ook als orkeststrijker. Solist bij deze uitvoering was Herman Scheij.

Aan al deze geschetste activiteiten maakte de Tweede Wereldoorlog een einde. Niet abrupt, maar op de geraffineerde wijze die de nazibeaubehouders hadden bedacht. Geleidelijk dus. De Hollandse Schouwburg, latere verzamelplaats voor de grote deportaties, was de enige plek waar het Amsterdamsche Joodsche Koor tot begin 1941 nog een enkele keer kon optreden. Daarna werd het gewelddadig tot zwijgen gebracht. Voorgoed. Praktisch niets is ons gebleven, behalve een paar vergeelde programma's, een enkele brochure en een handvol oude grammofoonplaten. En ook toch de herinnering aan die bijzondere dirigent wiens muzikaliteit en natuurlijke overwicht zijn zangers tot topprestaties kon inspireren, de luisteraars tot laaiend enthousiasme kon brengen en vaak tot tranen toe ontroeren.

Hans Bloemendal

IZRAEL ELJASZ MAROKO

(Zdunska-Wola 1896 - 1943 Sobibor)
Oppervoorzanger in Amsterdam
van 1926-1943

Er zullen niet velen meer zijn die het voorrecht hadden Chazzan Maroko van de Grote Sjoel te mogen beluisteren. De weinigen die er nog over zijn zullen zich met weemoed twee dingen herinneren: zijn uitzonderlijk stemtimbre en zijn bijzonder talent een gebed op onnavolgbare wijze voor te dragen. Ik herinner me menig sjoelbezoeker van Oost-joodse origine, die deze laatste eigenschap kernachtig in het Jiddisj omschreef met: "A Soeger", vrij vertaald met: een voordrachtskunstenaar.

In de Grote Sjoel aan het Jonas Daniel Meijerplein drukten twee muzikale elementen hun stempel op de Sjabbat- en Feestdagdiensten: de Chazzan en het koor van Sam Englander. Beiden uniek op zich zelf en uniek in hun samenwerking. Nooit daarvoor en daarna heb ik een Chazzan van de kwaliteiten van Maroko kunnen beluisteren. Nooit meer heb ik een dergelijke ideale samenklank van koorstemmen en voorzanger gehoord. Deze

Oppervoorzanger I.E. Maroko beluistert geconcentreerd zijn stemvork tijdens de dienst ter gelegenheid van het 300-jarig bestaan van de Hoogduitse Gemeente te Amsterdam, gehouden in de Grote Synagoge op 28-9-1935. (collectie Spaarnestad Fotoarchief)

bewering is niet het idealiseren van het verleden waaraan zo vele ouderen en ook jongeren plegen te lijden. Natuurlijk, later verschenen op de wereld-Chazzonim-markt geweldendaren met het stemgeluid van heldentenoren die naast hun dienst in de synagoge ook wel op de planken als operazanger stonden. Daar kon je Maroko niet mee vergelijken. Hij had, bij wijze van spreken, een "kleine" stem. Maar die stem was liefelijk, zuiver zilver als het ware en ze vermoede je nooit; ook niet tijdens de urenlange diensten van de Hoge Feestdagen. Voorzangers in Nederland moesten voor de oorlog een proefdienst doorstaan. Zonder deze test geen

TOELICHTING BIJ GEZANGEN EN LIEDEREN

Psalm 116)

S.H. Englander

nderdeel van het zogeheten Hebreeuwse woordgebed wordt in zijn volim 113 t/m 118) ter geleerdrie pelgrimsfeesten: Sjawoeot (Wekenfeest) (Thuttenfeest) en de acht noeka (Inwijdingsfeest) r en gemeente gereciwoorden van Psalm 116 'd lief, Hij verhoort mijn kbeden."

2 Adonsjem Moloch (psalm 93) componist V. Schlesinger

Deze psalm wordt na de aanvang van de vrijdagavonddienst gezongen. De beginwoorden luiden: "G'd regeert, met verhevenheid bekleedt Hij zich."

De toezetting is van de hand van Victor Schlesinger, voorzanger van de Nederlands Israëlietische Hoofdsynagoge te Amsterdam (1908-1923). Schlesinger was behalve een geliefd voorzanger ook een getalenteerd componist van synagogale muziek. Na zijn vertrek naar Manchester werd hij voorzitter van het verbond van voorzangers.

3 Freitag oif der Nacht (volksliedje)

arrangement S.H. Englander.

Dit Jiddisje volksliedje werd ooit door het Amsterdamsche Joodsche Koor in Nederland geïntroduceerd. Het vertelt over de jood die op vrijdagavond thuiskomt van de dienst in de synagoge. Hij voelt zich dan als een koning en zijn hele huis is vol vreugde.

4 Av Horachamim (uit het ochtendgebed van de Sjabbat) **arrangement S.H. Englander.**

Dit korte smeekgebed wordt door de voorzanger gezongen nadat hij de wetrol uit de Heilige Arke heeft genomen. Een bijzonderheid hierbij is dat, hoewel het op het repertoire van het Koor der Groote Synagoge stond, dit gebed nooit in de eredienst wordt gezongen. De reden is dat er in Amsterdam als regel bij de Hoogduitse joden op sjabbat geen smeekgebeden worden gezegd. De vertaling luidt: "Barmhartige vader, wees goed voor Zion in Uw welwillendheid. Herbouw toch de muren van Jeruzalem. Waarlijk op U vertrouwen wij, verheven goddelijke koning, meester van het heelaal."

5 Omar Rabbi Elngozor
(uit het ochtendgebed
van sjabbat en feestdagen)
componist S. Alman

Dit is een uittreksel uit het talmoedtractaat Berachot (64a). Het zijn ook de slotzinnen in andere delen van de Babylonische talmoed (Jebamot, Nazier en Keritot). De Hebreeuwse beginwoorden betekenen: Rabbi Elazar heeft mede uit naam van Rabbi Chanina gezegd: "de leerlingen van de wijzen zullen de vrede in de wereld versterken."

6 Hamavdiel (volkslied)
arrangement S.H. Englander

Na het einde van de sjabbat op zaterdagavond wensen de joden elkaar: "A gute Woch (een goede week)" Deze woorden vormen het begin van elk refrain van dit Jiddisje lied. De titel Hamavdiel is een Hebreeuws woord dat betekent: Hij (G'd) die een onderscheid maakt tussen heilig (de sjabbat) en profaan (de werkdag).

7 Zochartie Loch (uit het hoofdgebed van Rosj Hasjana
[Joods Nieuwjaar])
componist L. Lewandowski

Dit fragment uit het hoofdgebed (eigenlijk: Moessaf [toegevoegd gebed]) is samengesteld uit de versen Jeremia II:2, Ezechiel XVI:60 en Jeremia XXXI:20. Deze zinnen worden ingeleid met de

woorden: "Door Uw dienaren, de profeten, is het volgende neergeschreven." De melodie van Louis Lewandowski (1821-1880) is beroemd en geliefd in de gehele westerse joodse wereld.

8 Hallaloejoh (psalm 150)
componist A. Berlijn

Ook deze psalm, de laatste uit het boek der psalmen, maakt deel uit van het Moessafragebed van Joods Nieuwjaar. Daarnaast wordt de tekst in het dagelijks ochtendgebed gezegd. In psalm 150 worden de instrumenten van het tempelorkest opgesomd, waaronder de sjofar (ramshoorn) die een der symbolen van Rosj Hasjana is.

9 As Mosjach wet kunnen
(volkslied)
arrangement S. H. Englander

In dit Jiddisje lied wordt er gevraagd: "Rabbi wat zal gebeuren als de Messias komt?" En de antwoorden luiden: "Het zeemonster Leviatan en de oeros zullen worden gegeten, de roudewijn zal worden gedronken, onze leliën Mozes zal ons de Tora leren, koning David zal voor ons spelen, koning Salomo zal wijsheid verkondigen en de profetes Mirjam zal voor ons dansen."

10 Sjemang Kouleinoe
componist J. Rumshinsky

Sjemang Kouleinoe is een tekst ontleend aan de liturgie van de zogeheten Selichot-dagen. Dit zijn een aantal dagen voorafgaande aan de Hoge Feestdagen. Ook gedurende de bekeringsdagen, tussen Joods Nieuwjaar en Grote Verzoendag, worden deze gebeden gelezen. Het gezang maakt slechts gebruik van het beginfragment van de betreffende tekst en luidt in vertaling: "Luister naar onze stem, oh Eeuwige onze G'd; heb medelijden en ontferm U over ons. Neem in barmhartigheid en welwillendheid onze gebeden aan, want U, oh Almachtige, verhoort deze gebeden en smekingen. Voer ons tot U terug, oh Eeuwige, en laat ons huiswaarts keren. Hernieuw onze dagen zoals ze eenmaal geweest zijn."

In deze vorm komt de tekst alleen in de gebedenboeken volgens Oostjoodse ritus voor.

11 Kie Lekach Tov
(zang bij het terugzetten van de
Tora-rol in de Heilige Arke)
arrangement S. H. Englander

Na het terugbrengen van de Torarol (wetsrol) naar de Aron Hakodesj (de heilige Arke) en voordat de deuren van de Arke worden gesloten zingt men een gebed waarvan de laatste vier verzen beginnen met de Hebreeuwse woorden

Kie Lekach Tov: "waarlijk een goede leer heb Ik jullie gegeven."

12 Jismechoe Bemalchoesecha
(uit het Moessafragebed
van de Sjabbat)
componist Z. Zilberts

Dit gebed is een klein onderdeel van de Sjabbatochtend-liturgie. De tekst is een weerspiegeling van de vreugdevolle stemming van de gelovige jood op de Sjabbat. De Hebreeuwse beginwoorden luiden: "Mogen zich over Uw heerschappij verheugen zij die de Sjabbat inacht-nemen."

13 Boroeh Habo (psalm 118,
26-29; welkomstlied)
componist A. Berlijn

Als het bruidspaar de synagoge wordt binnengeleid zingen gemeente en koor, en soms de voorzanger alleen, deze welkomstpsalm. Gezegend die komt in naam van G'd. Wij zegenen u vanuit G'ds huis. De psalm eindigt met de woorden: "Looft G'd want Hij is goed en Zijn genade duurt eeuwig."

14 Sjevjang Berochous
(De zeven lofzeggingen)
recitatief I.E. Maroko

Dit tweede gedeelte van de huwelijkszegening (het eerste gedeelte wordt door de Rabbijn verricht) symboliseert de opneming van de bruid in het huis

rd: "Le oulom (in eeuwigheid)". Dit
rd is weggevallen omdat in de
goon-film, waarvan deze opname is
genomen, op die plek een breuk zat.

b) Houdoe (psalm 118, 1-4)
Componist Isaac Heijmann
(1856-1906 Oppervoorzanger in
Amsterdam)

als het nummer Ohavtie zijn deze
nversen onderdeel van het Halleel-
ed. De compositie was bestemd voor
chat Tora (Vreugde der Wet). De
bdie van elk vers typeert een andere
dag. Het zijn als het ware herken-
smelodieën voor een bepaald feest.
ereenvolgens zijn dit Paasfeest,
enfeest, Loofhuttenfeest en
idingsfeest. De tekst luidt: "Looft
want Hij is goed, eeuwig duurt Zijn
de. Laat Israel toch zeggen: eeuwig
t Zijn genade. Laat het huis van
n toch zeggen: eeuwig duurt Zijn
de. Laat hen die G'd vrezen toch
en eeuwig duurt Zijn genade."

s Bloemendal

DE OPNAMEN

- 1 Ohavtie**
Koor der Grootte Synagoge te
Amsterdam, o.l.v. S.H. Englander
met een duet van J. Rabbie en S.H.
Englander.
His Master's Voice, Matrijs nr. CD
8827 II, 30 cm, Cat. nr. C4862,
16-10-1929 Den Haag (collectie
Joods Historisch Museum).
- 2 Adousjem Moloch**
Koor der Grootte Synagoge te
Amsterdam, o.l.v. S.H. Englander.
His Master's Voice, Matrijs nr. BD
8820 II, 25 cm, Cat. nr. B4818,
16-10-1929 Den Haag (collectie
Joods Historisch Museum).
- 3 Freitag oif der Nacht**
Koor der Grootte Synagoge te
Amsterdam, o.l.v. S.H. Englander.
His Master's Voice, Matrijs nr. BD
8823 I, 25 cm, Cat. nr. B4817,
16-10-1929 Den Haag (collectie
Willy Lindwer).
- 4 Av Horachamim**
Koor der Grootte Synagoge te
Amsterdam, o.l.v. S.H. Englander,
solo door J. Rabbie.
His Master's Voice, Matrijs nr. BD
8821, 25 cm, Cat. nr. B4817,
16-10-1929 Den Haag (collectie
Willy Lindwer).
- 5 Omar Rabbi Elngozor**
Dubbel Mannenkwartet der Grootte
Synagoge te Amsterdam, o.l.v.
S.H. Englander, solo door
J. Rabbie.
Odeon Records, Matrijs nr. Da 902,
Cat. nr. 313890, 25 cm, akoestische
opname Amsterdam, 1924 (collec-
tie Willy Lindwer).
- 6 Hamavdiel**
Koor der Grootte Synagoge te
Amsterdam, o.l.v. S.H. Englander,
solo door M. Gobets.
His Master's Voice, Matrijs nr. BD
8822 II, 25 cm, Cat. nr. B4818,
16-10-1929 Den Haag (collectie
Joods Historisch Museum).

14

15

ang Berochous

Oppervoorzanger I.E. Maroko en
Koor der Groote Synagoge te
Amsterdam, o.l.v. S.H. Englander.
Opname tijdens de huwelijks-
zegening van Sal Witteboon en
Jette Goudvis in de Grote
Synagoge op 30-12-1936.
Opname van de Koor- en Filmstudio Frank,
Amsterdam (collectie Joods
Historisch Museum).

Hamangalous

Koor der Groote Synagoge te
Amsterdam, o.l.v. S.H. Englander,
geleidd door J. Rabbie.
Opname tijdens een huwe-
lizegening in de Grote
Synagoge.
Opname van de Koor- en Filmstudio Frank,
Amsterdam, ca. 1940 (collectie
Joods Historisch Museum).

16 Delen uit het Halleel

a) Halleel

b) Houdoe

Oppervoorzanger I.E. Maroko en
het Koor der Groote Synagoge te
Amsterdam, o.l.v. S.H. Englander.
Polygoon-opname tijdens de
dienst ter gelegenheid van het 300-
jarig bestaan van de Nederlands
Israëlietische Hoofdsynagoge te
Amsterdam, gehouden in de Grote
Synagoge op 28-9-1935 (collectie
Polygoon Archief)

Het Koor
der Groote Synagoge
te Amsterdam
o.l.v. S.H. Englander

Solisten

M. Gobets

J. Rabbie

Oppervoorzanger

I.E. Maroko

Chazzanoet

in vooroorlogs joods Amsterdam

1	Ohavtie	4.12
2	Adousjem Moloch	2.57
3	Freitag oif der Nacht	2.19
4	Av Horachamim	3.29
5	Omar Rabbi Elngozor	3.21
6	Hamavdiel	3.21
7	Zochartie Loch	4.29
8	Hallaloejoh	4.13
9	As Mosjiach wet kummen	4.07
10	Sjemang Kouleinoe	7.12
11	Kie Lekach Tov	3.43
12	Boroech Bemalchoesecha	2.37
13	Boroech Habo	1.44
14	Sjevang Berochous	8.01
15	Sjier Hamangalous	3.35
16	Delen uit het Halleel a)Hallaloe b)Houdoe	3.03

Total time 63.04

Redactie & samenstelling:
Hans Bloemendal, Anton Kras en Willy Lindwer

Techniek: Harry Coster
Met dank aan: Fam. S. Keesing-Moskovits, dhr. S. Muller, dhr. L. Nieweg

Afbeelding omslag: Synagogedienst ter gelegenheid van het 300-jarig bestaan van de Hoogduitse Gemeente te Amsterdam. Martin Monnickendam (1874-1943), pastel en gouache, Amsterdam, 1935.
Collectie Joods Historisch Museum Amsterdam